

שבת קלג. (המשנה) עד קלד. (סוף העמוד)

ביאורי מושגים
 א. 'זה אלי ואנוהו' - הגמרא קובעת שהחיוב לעשות מצוות בצורה אסטטית ויפה אינו הידור אלא חלק מגוף המצוה. לכן מותר לחתוך בשבת חלקים שאינם מעכבים את המילה (כל עוד עסוק במילה כמובן) כיוון שאם יחתוך אותם המילה תהיה יותר יפה ונאה.
 ב. משמעות ברית המילה - רש"י (קלד. ד"ה האחרון) קובע שחלק ממצות הברית היא הטפת דם. מדבריו עולה שלמצות המילה יש שני חלקים: הסרת הערלה, והטפת דם. הסרת הערלה היא תיקון גוף האדם (המילה) והטפת הדם היא כריתת ברית ביננו לבורא (הברית).

שיטה זו הסוברת שסיום המעשה הפיזי הוא סיום המעשה ההלכתי היא כשיטת חכמים בעניין לחם הפנים.
 חכמים דורשים שמיד כשהלחם הישן מורד מהשולחן יוכנס במקומו לחם חדש.

המשפט הראשון ('כל') מלמד על רצועות עור קטנות ('ציציו') בגודל שאינו מעכב את המילה:
 אם עסוק במילה - מותר לחותכן.
 כשגמר את המילה - אסור לחותכן.

המציצה היא סכנת נפשות ולכן אם מוהל לא מוצץ יש להדיח אותו מתפקידו.
 (ההבנה החלופית שהגמרא דחתה: מציצה היא רשות. היא מותרת בשבת לא בגלל פיקוח נפש אלא כיוון שהדם כנוס בגוף ואין איסור להוציא דם כנוס).

ב"ר"ט מותר לטחון את הכמון ביד - כיוון שמלאכת אוכל נפש הותרה

האיסור על עירוב יין ושמן הוא על עירוב יסודי, עירוב קל מותר.

משנה
מותר לעשות את כל צרכי המילה בשבת:
 מוהלים חיתוך הערלה, פורעים קריעת הקרום הדק שמתחת לערלה, מוצצים את הדם מהפצע, נותנים תחבושת וכמון כמון שחוק המועיל לרפואה.
 אם אין כמון שחוק - לועס בשיניים, אם אין תערובת של יין ושמן - נותנם לחוד,
 אם אין חלוק בגד המגן על האבר מוכן - ישים סמרטוט,
 אם אין סמרטוט בביתו - יכרכנו על אצבעו ויביאו ממקום אחר.

הזהירות בברית מילה
 אסור שהחוטאים של התחבושת יגעו באבר - מחשש שזה יפצע אותו ויסרס אותו.
 תינוק אדום (עודף דם) או ירוק (חוסר דם) - אין למול מחמת הסכנה.

מילה חלקית
 אדם בוגר שמל את עצמו ולא סיים את המילה - חייב כרת משום שביטל מצות מילה.
 מוהל שהחל למול תינוק בשלהי השבת ולא היה מספיק זמן לסיים את המילה בשבת - חייב כרת משום **חילול שבת** (כיוון שחתך בשבת בלי שקיים בכך מצוה).

מלאכות ביום טוב

1. אין לסנן חרדל אבל מותר לסנן ביצה - בחרדל הברירה ניכרת ובביצה לא.
2. אין ממתקין חרדל בגחלת מעץ - משום כיבוי. אבל ממתקין אותו בגחלת מתכת - אין שם בעיה של כיבוי כיוון שהיא לא נעשית פחם.
3. מותר לשים בשר על גחלי עץ - על אף שהוא מכבה (וכזכור בחרדל אסור) מותר כיוון שחרדל ניתן היה להכין בערב יום טוב אבל בשר אם מכינים מאתמול הוא פחות טעים.
4. אסור להכין גבינה - ניתן להכין אותה מערב יום טוב והיא תהיה טעימה באותה מידה אם לא יותר.

שבת קלד: (המשנה) עד קלה. (5 מהסוף)

ביאורי מושגים

תינוק שנולד ל9 חודשים נחשב בר קיימא, תינוק שנולד ל7 חודשים נחשב בר קיימא אבל צריך לחכות 30 יום כדי שיצא מתורת נפל. תינוק שנולד ל8 חודשים נחשב כמת. לרפואה כיום עדיין אין הסבר מדוע 7 חודשים נחשב חי ו8 חודשים נחשב מת.

משנה

1. מותר לרחוץ תינוק לפני ואחרי המילה במים חמים.
2. מותר לזלף ולא לרחוץ בכלי.
3. ר"א בן עזריה: מותר גם לרחוץ ביום השלישי.

על מה מוסב סעיף 2 הדורש זילוף ולא רחיצה:

ר"י ורב"א: על עצם ההיתר לרחוץ - מותר לרחוץ רק בדרך של זילוף.

רבא: על ההיתר לרחוץ ביום השלישי - ת"ק: ביום המילה מותר לרחוץ, ביום השלישי מותר רק לזלף.
 ראב"ע: מותר לרחוץ אפילו ביום השלישי.

לשון המשנה מסייע לר"י ולרב"א.

הברייתא מסייעת לרבא.

קושיה: אם ההיתר מוגבל רק לאבר - מה החידוש שיש בהיתר רחיצת תינוק נימול - הרי רב התיר לרחוץ כל פצע במים חמים?

תשובה: החידוש הוא שמותר לרחוץ במים שהוחמו בשבת עצמה.

בא"י הסתפקו האם מותר לרחוץ את כל גופו של התינוק הנימול או רק את האבר עצמו.

רב ושמואל נחלקו בעניין רחיצת וסיכת מכה בשבת: רב: מותר לרחוץ ולסוך שמן ישירות על המכה. שמואל: אסור לרחוץ ולסוך ישירות, יש לשים מים מעל הפצע כך שיגלשו לפצע עצמו. - מאחת הברייתות מוכח כשמואל.

ר' יוחנן: להלכה מותר לרחוץ את כל הגוף במים שהוחמו בשבת ואפילו ביום השלישי למילה.

אסור לשים על מכה חתיכות קטנות של בגדים חדשים - כיוון שיש בהן רפואה, מותר לשים על מכה חתיכות קטנות של בגדים ישנים - כיוון שהן רק מונעות זיהום.

ברייתא

'ערלתו' - רק ודאי דוחה את השבת, אבל - ספק - לא דוחה. נולד בין השמשות - לא דוחה. טומטום - לא דוחה. אנדרוגיניוס - ת"ק: לא דוחה, ר' יהודה: דוחה.

נולד מהול:

ת"ק: ביום חול - ב"ש: צריך להטיף ממנו דם. ב"ה: לא צריך להטיף ממנו דם. בשבת - לפי כולם: אין להטיף דם.

רשב"א: ביום חול - לפי כולם: צריך להטיף דם.

ר"א הקפרי: ביום חול - לפי כולם: צריך להטיף דם. בשבת - ב"ש: צריך להטיף ממנו דם. ב"ה: לא צריך להטיף ממנו דם.

מה בא 'ספק' ללמד: תינוק שנולד אחרי 8 חודשים - הוא בחזקת מת ואין למולו בתורת ודאי, תינוק שנולד אחרי 7 חודשים - הוא בחזקת ולד ויש למולו. תינוק שאנו מסופקים אם הוא בן 8 או 7 אין למולו בשבת.

דעת רשב"א:

א. במה נחלקו ב"ש וב"ה:

גר שנימול כשהוא גוי: ב"ש: חייב הטפה, ב"ה: לא חייב.

ב. האמוראים נחלקו בדעת רשב"א לגבי הטפה בשבת:

רב יוסף ורב אדא בר אהבה: החיוב הוא בתורת ודאי - לכן יש להטיף בשבת.

רבה:

עצם החיוב הוא בתורת ספק - לכן אין להטיף בשבת.

שבת קלה. (5 מהסוף) עד קלוז. (המשנה)

ביאורי מושגים
 התנאים והאמוראים נחלקו במקומות שונים האם קניין פירות הינו קניין הגוף או לא. חפץ שגופו שייך לראובן אבל הפירות שהוא מניב שייכים לשמעון - מי מוגדר הבעלים על היישות של החפץ (על שם מי 'רשום' החפץ בטאבו). האם שמעון שהפירות שמניב החפץ שייכים לו מוגדר כבעלים על היישות - קניין פירות כקניין הגוף, או שראובן שגוף החפץ שייך לו מוגדר כבעלים על היישות - קניין פירות לאו כקניין הגוף.

'נולד לא ברשותו' - כשהתינוק נולד אימו לא היתה ברשותו.
דוגמאות למקנה כסף שלא ברשותו:
 א. כשקנה את השפחה ותינוקה אחרי הלידה.
 ב. כשקנה את העובר ואדם אחר קנה את השפחה.
דוגמאות לליד בית שלא ברשותו:
 א. כשקנה את השפחה רק לעניין העובר (הצעה זו תקפה רק אם קניין פירות לא נחשב כקניין הגוף, אם קניין פירות כקניין הגוף האימא נחשבת ברשותו).
 ב. כשקנה את השפחה על מנת שלא להטבילה (ולכן הקניין שלו בשפחה פגום).

שני סוגי עבדים:
מקנת כסף - 'נוצר' (אימו התעברה) ואחר כך נקנה.
יליד בית - נקנה ואחר כך 'נוצר' (אימו התעברה).
מילת תינוק של עבד:
נולד ברשותו - נימול לשמונה.
נולד שלא ברשותו - נימול מיד.
לא היתה לידה הלכתית (לא הספיק להטביל את השפחה) - ת"ק: נימול לשמונה. ר' חמא: נימול מיד.

הערות:
 1. ר' אסי סבר כר' חמא.
 2. ר' אסי מודה שלפני מתן תורה גם כשלא היתה טומאת לידה היו חייבים למול אחרי 8 ימים (שרה לא היתה טומאת לידה ובכל זאת יצחק אבינו נימול לשמונה).
 3. ר' אסי: המחלוקת בין רב הונא לרב חייא האם מילת יוצא דופן (שאימו לא טמאה כיוון שלא היתה לידה הלכתית) דוחה שבת היא השלכה של המחלוקת האם יוצא דופן נימול 8 או מיד.

ר"ח ות"ק נחלקו בשאלה מהותית: האם החיוב למול אחרי שמונה ימים תלוי בלידה הלכתית ובטומאת לידה (ר' חמא) או שאלו שני דינים מנותקים (ת"ק).
נפ"מ: כל מקרה שבו לא היתה לידה הלכתית ולכן האישה לא טמאה מהלידה (ניתוח קיסרי, גויה שהתגיירה) - האם יש למול את הולד ביום השמיני או מיד.

30 הימים הראשונים:
מת מחולשה - כולם מודים שנחשב נפל,
מת כתוצאה מאירוע חיצוני - רשב"ג: נחשב נפל, חכמים: נחשב בחזקת חי.
נפ"מ: אדם שמת כשבנו פחות 30. אחר מות האב נפל התינוק מהגג ומת - האם התינוק בחזקת נפל והאשה חייבת בייבום, או שהתינוק בחזקת חי והאשה פטורה מייבום.
הלכה: עקרונית פוסקים כרשב"ג. בשעת הצורך נחלקו האמוראים האם ניתן להקל בדיעבד כחכמים או שתמיד יש להחמיר כרשב"ג.

מעמד תינוק או וולד בהמה
נולד בחודש השביעי
עד 30 יום באדם ועד 8 ימים בהמה - ספק, אחרי זמן זה - בחזקת חי.
נולד בחודש השמיני - מת.
נולד בחודש התשיעי - ודאי חי.

התנאים נחלקו האם שחיטת וולד של חודש 8 מועילה לטהרו מטומאת נבילה:
אביי: התנאים נחלקו האם הנולד לשמונה נחשב חי או מת.
רבא: כולם מודים שבן 8 נחשב מת - התנאים נחלקו האם למרות שהוא נחשב מת תועיל השחיטה לטהר את גיתו מטומאת נבילה.

רב אדא בר אהבה הורה להלכה שנולד לשמונה נחשב מת גמור.

ציטוט מהמשנה

מילת אנדרוגינוס -
ת"ק: לא דוחה שבת.
ר' יהודה: דוחה שבת.

עקרונית מודה ר' יהודה שאנדרוגינוס לא נחשב זכר גמור (כך מצאנו שהוא סובר לגבי ערכין ולגבי קידוש מי חטאת).
במצות מילה יש ריבוי מיוחד בל זכר' ממנו אנו לומדים שיש חיוב למול אנדרוגינוס בתורת ודאי.

שבת קלז. (המשנה הראשונה) עד קלז: (סוף הפרק)

ביאורי מושגים

דחיית ברית מילה - לתינוק חולה דוחים את הברית שלו עד שיבריא. אם המחלה היא בכל הגוף אז אחרי שהוא מבריא מחכים עוד שבעה ימים להחלמה ורק אז מלים אותו. אם המחלה היתה רק באבר אחד מחכים שהאבר יתרפא ואז ניתן למולו מיד.

משנה

גירסת רב הונא למח' ר' אליעזר ור' יהושע:

מל בשבת תינוק שעוד לא הגיע זמנו - כולם מודים: חייב.

מל בשבת תינוק שזמנו כבר עבר - ר"א: חייב.
ר"י: פטור.

גירסת רב יהודה למח' ר' אליעזר ור' יהושע:

מל בשבת תינוק שעוד לא הגיע זמנו - ר"א: חייב.
ר"י: פטור.

מל בשבת תינוק שזמנו כבר עבר - כולם מודים: פטור.

טעמם של ר"א ור"י לפי הגרסאות שבמשנה:

ר"א לפי רב הונא ולפי רב יהודה: כמו שבע"ז חייבים תמיד כשעבר עבירה כך גם כאן.

ר' יהושע לפי רב הונא: כמו שבע"ז לא קיים מצוה כשעשה את העבירה כך גם בשבת חייב רק כשלא קיים מצוה.

ר' יהושע לפי רב יהודה: כמו שבע"ז לא היה טרוד בעשיית מצוה כך גם בשבת חייב רק כשלא היה טרוד.

ברייתא

גירסת הברייתא למח' ר"א ור"י:

אם התינוק שזמנו חל בשבת כבר נימול - חייב (אם מל את התינוק האחר בשבת).

אם התינוק שזמנו חל בשבת עדיין לא נימול - ר"א: חייב.
ר"י: פטור.

טעמו של ר' יהושע לפי גירסת הברייתא:

הפטור קיים רק כאשר היה לו להיות טרוד במצוה ומתוך כך התבלבל. כשהתינוק של שבת כבר נימול אין לו ממה להיות טרוד!!

משנה

תינוק יכול להימול מהיום 8 ללידתו ועד היום 12: רגיל - 8, (למשל - נולד בראשון ונימול בראשון).

בין השמשות של מוצ"ש - 9, (ייתכן שנולד בשבת ונימול בראשון).

בין השמשות של ער"ש - 10, (ייתכן שנולד בשישי ונימול בראשון).

בין השמשות של ער"ש שיו"ט חל למחרתו - 11 (ייתכן שנולד בשישי ונימול בשני).

בין השמשות של ער"ש שר"ה חל למחרתו - 12 (ייתכן נולד בשישי ונימול בשלישי).

תינוק חולה מחכים עם ברית המילה עד שיבריא.

שמואל: מהרגע שהבריא מחכים שבעה ימים ואז מלים אותו (לא ברור אם מחכים שבעה ימים מלאים (7X24) או שמקצת היום ככולו).

משנה

רצועות הבשר ('ציצים') המעכבות את המילה הן: בשר המכסה את רוב העטרה (אם נשארו שאריות - אינו נחשב מהול ואסור לו לאכול בתרומה).

אם הנימול היה שמן ולכן הבשר נראה כמכסה את הגיד: יתקן את המילה משום מראית עין.

מל (חתך את העור) ולא פרע (לא הסיר את הקרום): לא נחשב מילה.

רוב העטרה: רצועה המכסה את רוב הגובה אף אם היא לא מכסה את רוב העובי - מעכבת.

איך בודקים בתינוק בעל בשר: כשהגיד מתקשה רואים אם הוא נראה מהול. שמואל ורשב"ג נחלקו מה הדין במקרה ביניים בו הוא נראה קצת מהול וקצת לא.

שבת קלז: (תחילת הפרק) עד קלט. (שז)

ביאורי מושגים

טומאת כלי חרס - כלי חרס נטמא ומטמא מאוירו. לכן אם יש שרץ בחלל כלי החרס האוכלים שבתוכו נטמאים. הגמרא מספרת שבעתיד יהיה מצב שבו יתלבטו בשאלה הקשורה לדין זה ולא תהיה לחכמי הדור תשובה: כיוון א': השרץ (שהוא אב הטומאה) מטמא את הכלי (שיהיה ראשון לטומאה) והכלי מטמא את האוכל (להיות שני לטומאה). כיוון ב': השרץ (שהוא אב הטומאה) מטמא ישירות את האוכל (להיות ראשון לטומאה).

לפי כיוון א' מה שנמצא בחלל הכלי נהיה שני לטומאה ולכן כלי (שיכול להיות רק ראשון לטומאה) לא נטמא מאויר כלי חרס. לפי כיוון ב' מה שנמצא בחלל הכלי נהיה ראשון לטומאה, לכן הכלי ניטמא ונהיה ראשון לטומאה. הגמרא פוסקת ככיוון א' לפיו השרץ מטמא את הכלי והכלי מטמא את מה שבתוכו (אגב, בטומאת מת הנמצא בתוך אוהל דווקא הכיוון השני הוא הנכון - המת מטמא ישירות את מה שבאוהל).

משנה

תלית מסננת:
ר' אליעזר: מותר ביו"ט, אסור בשבת.
חכמים: אסור תמיד.

נתינת יין במסננת:
ר' אליעזר: מותר תמיד.
חכמים: מותר ביו"ט, אסור בשבת.

תליית מסננת - היא בניית אוהל ארעי,

ר' אליעזר:

אסור מדרבנן לבנות אוהל ארעי, ובי"ט מותר מדין מכשיר אוכל נפש.

חכמים:

מותר מדרבנן לבנות אוהל ארעי, כאן אסרו לשים מסננת משום עובדין דחול.

מכשירי אוכל נפש ביו"ט:

חכמים: אסור לגמרי.

ר"א: מותר לגמרי.

ר' יהודה:

אם ניתן היה להכין אמש - אסור, אם לא ניתן להכין - מותר.

נתינת יין במסננת - חשש של בורר.

ר' אליעזר: אין כאן בורר ומותר לתחילה.

חכמים: יש כאן בורר, ובי"ט מותר משום אוכל נפש.

האמוראים הסתפקו:

1. האם לחכמים איסור משמר הוא מהתורה או מדרבנן.
2. אם האיסור אכן מהתורה האם הוא תולדה של בורר או של מרקד.

תוספת לאוהל ארעי:

היה גג ברוחב טפח - מותר להוסיף חופשי. היריעה היתה תלויה ומתוחה - מותר למותחה למקומות נוספים ולפורשה. היריעה היתה תלויה אבל לא מתוחה - מותר לפורשה ולקושרה בריפיון למקומות נוספים - אבל אסור למותחה. מיטה שוכבת שרוצים להעמידה - מותר כיוון שלא מחבר חפץ לחפץ אלא רק משנה מצב של אחד החפצים.

בניית אוהל בשבת

בניית גג קבע - אסורה מהתורה.

בניית גג ארעי - אסורה מדרבנן.

תוספת לגג ארעי - מותרת (ור' אליעזר אוסר מדרבנן).

בניית מחיצת ארעי - מותרת.

דוגמאות למחיצת ארעי:

1. וילון.
2. אוהל ללא גג (כזה - Δ) - העונה על הדרישות הללו:
 - א. המרחק האופקי בין הצדדים בשלושת הטפחים העליונים - קטן מטפח (טפח זהו הגודל המינימלי כדי להחשיב גג).
 - ב. השטח שמכסה כל יריעה קטן מטפח (לשיטת הסוברים ששיפועי אוהלים כאהלים, הרמב"ם שפסק שאינם כאהלים אכן השמיט את הדרישה הזאת).
 - ג. אם האוהל נמצא מעל מיטה צריך שהיריעות לא ירדו מתחת למיטה יותר מטפח.

הלכות נוספות

כסא/מיטה המורכבים מחלקים שיש להדקם בחוזקה - אסור מדרבנן להרכיבם בשבת (ואם מהדקם במסמרים אסור מהתורה).

כובע שלא מהודק לראש - אסור ללבושו מחשש שיעוף ברוח ויבוא לטלטלו.

כירה בעלת ארבע רגליים שניטלו רגליה:

ברייתא: ניטלה רגל אחת - מותר לטלטל (לא חוששים שיבוא להרכיבה) ניטלו שתיים - אסור (חוששים שירכיב).
רב: גם כשניטלה רגל אחת אסור לטלטל (מחשש שירכיב).

רשב"י: חס ושלום שתשכח תורה מישראל!!!

הקללה לעתיד לבוא היא שלא תהיה משנה ברורה והלכה ברורה במקום אחד.

שבת קלט. (שז) עד קלט: (המשנה)

ביאורי מושגים

כלאי הכרם - התורה אסרה זריעת זרעים או ירקות בתוך או בסמוך לגפנים. אילנות לעומתם, מותרים בזריעה ליד גפנים. התנאים נחלקו לגבי מינים שונים האם הם מוגדרים כירק (ואסורים בזריעה) או כאילן (ומותרים בזריעה).

חשיבות מערכת המשפט

1. כל פורענות שמגיעה לעולם באה בגלל דינים מושחתים בישראל.
2. הקב"ה ישרה את שכינתו רק כשלא יהיו שופטים ושוטרים מושחתים בישראל.
3. ירושלים תפדה רק בצדקה.
4. כשהדינים שלנו לא יהיו מושחתים יפסיקו הנוגשים הגויים לנגוש בנו.
5. מטה רשעים - אלו דינים שנכנעים לשמשים שלהם ומעלים להם את המשכורת כיוון שאין להם כח להתמודד עימם.
6. שבט מושלים - אלו ת"ח שקרוביהם דינים בורים והם מחזיקים אותם ועוזרים להם, או לחילופין ת"ח שמלמדים בצורה שטחית את האנשים ואחרי זה מעמידים אותם כדיינים.

הוראת הלכה לציבורים שונים

ל'בחורי ישיבה' (צורבא מדרבנן) - מותר ללמד אפילו הלכות ייחודיות כיצד ניתן להתמודד עם בעיות הלכתיות כיוון שאנו יודעים שהלכות אלו לא יביאו אותם לידי זלזול בהלכה.

לאנשים רגילים - יש ללמד את ההלכות כמו שהם.

לאנשים 'חפיפניקים' ('בני בשכר') - יש להמנע מלהורות להם היתרים שאנו חוששים שהם ינצלו ויעוותו אותם.

מעמד כישות

- א. התנאים נחלקו האם כישות הוא ירק (ואסור לזרועו בכרם) או שהוא אילן (ומותר לזרועו בכרם).
- ב. ישנו כלל שבחול' (ששם כלאים נוהגים רק מדרבנן) ניתן לסמוך על הדעה המקילה - ולכן לכאורה יש להתיר לזרוע כישות בחול'.
- האמוראים נחלקו לגבי פסיקת ההלכה: רב: התיר, רב עמרם: אסר, רב משרשיא: נהג לזרוע ע"י ילד גוי.

מקבץ הלכות

- א. יהודי המוטל לקבורה ביו"ט - ייקבר ע"י גויים, וביו"ט שני - ייקבר ע"י יהודים.
- ב. מותר לצאת לר"ה בבגד שיוצאים ממנו רצועות לא נצרכות - הן בטלות לבגד.
- ג. ישנן פעולות שחכמים אסרו בגלל התוצאה שלהן, ובכל זאת התירו להערים ולבצע אותן, אם מתכוונים לתוצאה שונה (בעלת משמעות כמובן).

מדובר כשיש חשש שאם לא יקברוהו היום המת יסריח וזאת בגלל החום או בגלל שהוא נפטר יום קודם ועדיין לא נקבר.

ובציצית פסולה אסור לצאת כיוון שמפאת חשיבותה האדם לא מבטל אותה (הראשונים נחלקו מהי החשיבות של הציצית: ה'תכלת' (רש"י) או העובדה שהאדם מתכנן לתקן את הפתילים (תוס').).

שבת קלט: (המשנה) עד קמ: (המשנה)

ביאורי מושגים

ברירה - הגמרא קובעת שיין שנשתה כמות שהוא אין בו איסור סינון. דין זה מקביל לדין אין בישול אחר בישול. גם שם ודאי שהבישול השני מועיל. הסיבה שבישול זה מותר היא כיוון שהוא לא **מכשיר** את האוכל (שהיה ראוי לאכילה כבר אחרי הבישול הראשון) אלא רק **משפר** אותו. גם כאן סינון יין ששותים אותו גם בלי הסינון **משפר** אותו **איכותית** ולא **מכשיר** אותו **מהותית**.

מדוע אין ברירה כשמוסיף מים: רש"י: כיוון שנברר מאליו, ר' יונתן: מטרתו היא שהמים יוציאו יין מהשמרים ולא שיבררו.

מהו החידוש בסודר ובכפיפה: רשב"א: כיוון שאינם הכלי הייעודי מותר לסנון בהם יין בעכירות בינונית (האסור בסינון כדרכו - במשמרת). רמב"ם: החידוש הוא שסודר והכפיפה אינם מוגדרים **מוקצה**.

כיוון שהרצון להבדיל בין החלבון לחלמון נובע מהבדלי הצבע ולא מעניין מהותי באוכל - אין זה נחשב ברירה.

תערובת המיועדת לאנשים שסיימו את בית המרחץ ('אלונטית') נחשבת רפואה ואסור להכינה ולשתותה בשבת.

המשנה

1. מותר להוסיף מים לשמרים של יין הנתונים **במסננת**.
2. מותר לסנון יין צלול בסודר או בכפיפה מצרית.
3. מותר להוסיף ביצה למסננת של חרדל.
4. מותר להכין אנומלין (תערובת של יין דבש ופלפלין) בשבת. ר' יהודה: בשבת - מותר להכין כוס, ביר"ט - כד ובחזה"מ - חבית. ר' צדוק: השיעור נקבע לפי כמות האורחין.

סינון יין

- א. אם היין מסונן ברמה שאפשר לשתותו - מותר להוסיף ולסנונו, דין זה תלוי במנהג האנשים - לכן יין טרי שכלל לא סונן אבל אנשים שותים אותו גם בלי שום סינון - מותר לסנון.
- ב. כלי שיש בקרקעיתו שמרים - מותר לשפוך את היין שלמעלה - ובתנאי שכשמגיע לקרקעית לא יסנן את היין המעורב בשמרים.
- ג. כשמסנן בסודר - יזהר לא לעשות שקע - משום עובדין דחול או מחשש סחיטה. כשמסנן בכפיפה - יזהר לא להגביה אותה טפח מעל הכלי - משום בונה.
- ד. אין להדק קיסמים על פי כד בע"ש - כיוון שזה נראה כאילו מסנון במסננת.

לישת חרדל עם מים או יין בשבת

רב: יש ללוש בשינוי - בעזרת כלי, **שמואל:** יש ללוש בשינוי - ביד. **ר' יוחנן:** אסור ללוש כלל.

פסיקת מר זוטרא הלכה למעשה: מותר ללוש בכל דרך שהיא בתנאי לא ילוש בכח (וכן הדין לגבי לישת כרישים בשמן וחומץ, ועירוב שום עם פול וגריסים).

שריית חלתית

תוקף האיסור: רב יוסף: מהתורה. **אב"י:** מדרבנן - משום 'עובדין דחול' - וכן הלכה.

היקף האיסור: התנאים נחלקו האם מותר לשרות חלתית במים קרים. להלכה מחמירים שאסור גם בצונן אבל אם אדם התחיל טיפול רפואי הוא יכול להקל לשרות בצונן ולשים בשמש כדי לא לפגוע בטיפול.

ר"א בן יעקב אסור כל שימוש בכברה.

משנה

1. **אסור לשרות חלתית** (צמח חריף ששורים אותו במים ומשמש הרפואה) **במים פושרים, ומותר לשרות בחומץ.**
2. **אסור להציף כרשינים במים או לשפשפם** (מעשים אלו הינם ברירה) אבל **מותר לשימם בסל** (על אף שלעיתים הפסולת יוצאת).
3. **אסור לסנון תבן במסננת או במקום גבוה** (כיוון שכך המוץ נברר מהתבן) אבל **מותר לשים במסננת כדי להאכיל בהמה** (על אף שהמוץ מסתנן, כיוון שזהו דבר שאינו מתכוון - מותר).

טיפול בבגדי כותנה מכובסים

שפשוף כותנה בידין - מותר כיוון שהכוונה היא לריכוך, **שפשוף סודר בידין** - אסור כיוון שהכוונה היא להלבין. **מקל המחזיק את הכותנה** - מוקצה אלא אם כן הוא מיועד לשימוש של אריגה.

שבת קמ: (המשנה) עד קמא: (סוף הפרק)

ביאורי מושגים
גם לגבי טומאה וגם לגבי שבת חשוב לנו לדעת ממתי חפץ מוגדר ככלי. מהשלב שבו הוא כלי הוא מקבל טומאה והוא מותר בטלטול בשבת. הגמרא מקישה פעמים רבות מתחום הטומאה (העשיר בדיונים בנושאים אלו) על תחום השבת. בסוגיה שלנו דנים לגבי נקודת הזמן שבה העור הופך להיות נעל.

הערות:

1. חכמים חולקים על שתי הקביעות של ר' דוסא.
2. ר"ד מודה שבאבוס קרקע אסור לגרוף - מחשש שישווה גומות.

מבהמה לבהמה מאותו מין - מותר, כיוון שאינה קצה בכך.
מחמור לשור - מותר כיושהשור לא קץ בשאריות החמור.
משור לחמור - אסור כיוון שהחמור קץ בשאריות השור.

משנה

ר' דוסא: מותר לגרוף עפר מהאבוס של השור, ומותר לקחת מהתבואה שלו (אם יש לו יותר מדי וחושש שהשור ילכלך את התבואה).
חכמים: אסור.
ומותר לקחת אוכל מבהמה ולתת לבהמה אחרת.

היתר נוסף המתבסס על דין 'שינוי'
מותר לכתוש פלפלים בעזרת קת הסכין.
הכמות המותרת - ר' יהודה: רק אם כותש אחד אחד.
רבא: כיוון שמשנה מותר לכתוש כמות גדולה ביחד.

דעת רב נחמן: חפץ מותר שהזנתו גורמת להזנת חפץ אסור ('טלטול מן הצד') - אסור בטלטול.

דחיית הגמרא: מהמשנה משמע הפוך.
הגמרא מניחה שטלטול בעזרת גופו דומה לטלטול חפץ אסור אגב טלטול חפץ מותר ('טלטול מהצד').

משנה

קש שעל גבי המיטה
יועד לפני שבת לבהמה או לשכיבה - מותר לטלטלו, **לא יועד** - אסור לטלטלו בידו (כהרגלו) ומותר בגופו (בשינוי).
טיפול בבגדים שבמכבש (מכשיר הלוחץ ומיישר בגדים)
מכבש ביתי: מותר להוציא ממנו ואסור להכניס אליו.
מכבש מסחרי: אסור להכניס ואסור להוציא.

הורדת ליכלוך בשבת

1. **ליכלוך על הבגד** - יגרד בצפורן או ישפשף את הבגד מהצד השני, אבל לא ישפשף אותו מהצד המלוכלך.
2. **טיט שעל הרגל** - **רב יהודה:** מקנח בקרקע ולא בכותל (שלא יראה כמוסיף טיט לבניין).
רבא: מקנחו בכותל ולא בקרקע (שלא ישווה גומות בקרקע).
רב פפא: מותר לקנח בשניהם.
מר בריה דרבינא: אסור לקנחו בשניהם ('קנח בקורה').
3. **טיט שעל הנעל** - אין להורידו אפילו מנעל חדשה (ור"א חולק).

לקט דינים

1. **השוחה במים:** ינגב את גופו לפני שיוצא מהמים - כדי שלא יבוא לידי טלטול המים בכרמלית.
2. **אין לשבת על קצה המבוי עם חפץ** - מחשש שהחפץ יפול ויבוא להחזירו.
3. **אין לצדד גיגית בקרקע** - שמא ישווה גומות.
4. **אין להדק מוכים על כוס** - שמא יבוא לסחוט.

לקט דינים בענייני נעליים

1. אסור לטבול נעל בשמן אבל מותר לטבול רגל בשמן ולהכניסה אחר כך לנעל (בתנאי שכמות השמן שנותרה מועילה רק לציחצוח ולא לעיבוד).
2. אסור לצאת עם נעל גדולה - מחשש שתיפול ויבוא לטלטלה, ומותר לצאת בחלוק גדול - אין חשש שיפול. אסור לאישה לצאת בנעל מרופטת או חדשה (שעוד לא מדדה) - מחשש שתתבייש ותוריד אותה.
3. מנעל שגמרו להכינו אבל עדיין נמצא מהודק על מתקן ההכנה ('אימוס') - ישנן שתי בעיות בהזנתו:
 - א. האם מותר להזיז את הנעל (האם היא כבר נחשבת כלי) - ר"א: איננה מנעל, ואסור להזיזה. **חכמים:** היא כבר מנעל, ומותר להזיזה.
 - ב. האם מותר לפתוח את המתקן ('האימוס') כדי להזיז לצורך מקומו - **אביי:** אסור, **רבא:** מותר.

הערה: כשהמנעל רפוי - מותר לפי כולם. ר"א מתיר כיוון שבשלב זה הוא כבר מנעל, אביי מתיר כיוון שאין צורך להזיז את המתקן.